

Erwin Schulhoff - Menschheit

Tekst: Theodor Däubler

1. Der Dudelsack

Vertraut und traurig summt ein Dudelsack im Haine,
Das ruft wie Brunst, voll guter Brunst, aus dumpfer
Schluft.

Die Rosen bluten schwerbetaut im Mondenscheine,
Verliebte Junikäfer blitzen durch die Luft.

Der Dudelsack verstummt im blauen Lorbeerdunkel,
Jetzt schlägt noch eine Nachtigall, sie klagt, sie schweigt.
Der schwache Wind erzählt von Flüstern und Gemunkel,
Wir sehen zu, wie hell der Mond sich höherneigt.

Ein Brunnen ruft uns zu, ich lausche seinem Rauschen:
Er zieht mich an - wie Silber blinkt der Kies -
Mit klarem Wasser kann ich lange, lange plauschen,
Mir deucht dabei, daß ich die Quelle nie verließ.

Der gute Dudelsack surrt wieder durch die Lauben,
Und alles leise Rauschen lauscht beinahe: lauscht!
Das Dudeln brummt und schluchzt voll altem
Bauernglauben,
Vom Waldeswahn sind Wasser, Wind - bin ich
berauscht.

Doch wiederum verwundert uns das ferne Dudeln:
Wie nah es war! Und nochmals schlägt die Nachtigall!
Die Flut entschlüpft, vergluckst in kurzen Strudeln,
Der Wind umfaßt uns ganz: nun bangt mir überall.

2. Flügellahmer Versuch

Es schweift der Mond durch ausgestorbne Gassen,
Es fällt sein Schein bestimmt durch bleiche Scheiben.
Ich möchte nicht in dieser Gasse bleiben,
Ich leid es nicht, daß Häuser stumm erblassen.

Doch was bewegt sich steil auf den Terrassen?
Ich wähne dort das eigenste Betreiben,
Als wollten Kreise leiblich sich beschreiben,
Ich ahne Laute, ohne sie zu fassen.

Es mag sich wohl ein weißer Vogel zeigen,
Fast wie ein Drache trachten aufzusteigen,
Dabei sich aber langsam niederneigen.

Wie scheint mir dieses Mondtier blind und eigen,
Es klopft an Scheiben, unterbricht das Schweigen
Und liegt dann tot in Hainen unter Feigen.

1. Der Dudelsack

*Vertrouwd en treurig neuriet een doedelzak in het bos.
Er klinkt een bronstroep, vol van goede bronst uit
bedompte krocht.*

*De rozen bloeien zwaar bedauwd in het maanlicht.
Verliefde junikevers flitsen door de lucht.*

*De doedelzak verstomt in de blauwe laurierschaduw,
Nu roept nog een nachtegaal, ze klaagt, ze zwijgt.
De zwakke wind vertelt van fluisteren en geruchten,
We kijken toe, hoe helder de maan omhoogklimt.*

*Een bron roept ons toe, ik luister zijn ruisen af.
Zij trekt mij aan - als zilver blinkt het grind.
Met helder water kan ik mij lang, lang vermaken,
Het komt me voor, alsof ik die bron nooit zal verlaten.*

*De goede doedelzak gonst weer door het loof.
En al het zachte ruisen luistert bijna: luistert mee!
Het doedelen broemt en snikt vol van oude
boerenwijsheden,
Door schimmen van het bos raken water, wind - raak ik
bedwelmd.*

*Maar opnieuw verwondert ons het verre doedelen.
Hoe dichtbij was het! En nogmaals roept de Nachtegaal!
De vloed ontsnapt, gelukzalig bij het korte wervelen,
De wind wervelt om ons heen en jaagt mij vrees aan.*

2. Flügellahmer Versuch

*De maan zweeft door uitgestorven steegjes,
Haar schijnsel valt zeker door bleke vensters.
Ik zou niet in dit steegje willen blijven,
Ik kan er niet tegen, dat huizen zwijgzaam verbleken.*

*Maar wat beweegt daar hoog op de platte daken?
Ik meende dat daar iets aan de gang is,
Alsof kringen zich lijfelijk wilden beschrijven.
Ik vermoed geluiden, zonder ze op te vangen.*

*Een witte vogel zou kunnen verschijnen,
Bijna zoals een vlieger proberen op te stijgen
Maar zich daarbij langzaam neerbuigend.*

*Hoe schijnt mij dit maandier blind en eigen.
Hij klopt op vensters, doorbreekt het zwijgen
En ligt dan dood in de bosjes onder vijgen.*

3. Oft

Warum erscheint mir immer wieder
Ein Abendtal, sein [Bach](#) und Tannen?
Es blickt ein [Stern](#) verständlich nieder
Und sagt mir: wandle still von dannen.

Dann zieh ich fort von guten Leuten.
Was konnte mich nur so verbittern?
Die [Glocken](#) fangen an zu läuten,
Und der Stern beginnt zu zittern.

4. Dämmerung

Am Himmel steht der erste Stern,
Die Wesen wähen Gott den Herrn,
Und Boote laufen sprachlos aus,
Ein Licht erscheint bei mir zu Haus.

Die Wogen steigen weiß empor,
Es kommt mir alles heilig vor.
Was zieht in mich bedeutsam ein?
Du sollst nicht immer traurig sein.

5. Einblick

Weine nicht, Jungfrau Marie,
Du kannst die Menschen nicht retten.
Schauke dein Kind auf dem Knie,
Als ob wir noch Fröhlichkeit hätten.
Doch sind wir uns selbst überlassen
Und bringen uns bei, den Heiland zu hassen.

Blaß bist du, Jungfrau Marie.
Noch blässer als an dem Tage,
Da man den Herrgott bespie,
Denn nun gilt einzig die Frage:
Wie wäre das Heil zu entbehren
Und schmerzlich die Freude zu mehren?

Arm bist du, Jungfrau Marie.
Du kannst dich nicht mehr verhüllen.
So sichtbar warst du noch nie.
In dir soll der Trost sich erfüllen.
Man kann nicht die Armen entfernen,
Du wirst sie mit Demut besternen.

3. Oft

*Waarom verschijnt mij telkens weer
Een avonddal, met zijn beek en dennen?
Een ster blikk begripvol naar beneden
En spreekt tot mij: zwerf stilletjes hiervandaan.*

*Dan vertrek ik weg van goed gezelschap
Wat stemt mij toch zo bitter?
De klokken beginnen te luiden,
En de ster begint te beven.*

4. Dämmerung

*Aan de hemel staat de eerste ster
De wezens houden God voor de Heer,
En Schepen varen sprakeloos uit.
Een licht verschijnt bij mij thuis.*

*De lichtgolven stijgen wit op,
Het komt op mij allemaal heilig over
Wat dringt zo diep tot mij door?
Je moet niet altijd verdrietig zijn.*

5. Einblick

*Ween niet, juffrouw Marie,
Jij kunt de mensen niet redden.
Schommel je kind op de knie.
Alsof wij nog vrolijkheid zouden hebben.
Maar we zijn op onszelf teruggeworpen,
En leren elkaar de Verlosser te haten.*

*Bleek ben je, juffrouw Marie.
nog bleker dan op de dag
dat men de Heer bespuwde.
Dus nu rest ons slechts deze vraag:
Hoe kunnen we de verlossing ontberen
En gepijnigd toch de vreugde verbreiden?*

*Arm ben jij, juffrouw Marie,
Je kunt je niet meer verhullen.
Zo zichtbaar was je nog nooit.
In jou moet de troost zich vervullen.
Men kan de armen niet zomaar laten verdwijnen,
Jij zult ze van een nederig gesternte voorzien.*

Nederlandse vertaling door Erik Kuit en Marien Abspoel